

28. 12. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K některým otázkám promlčení nároku na náhradu škody

Ve stručnosti lze připomenout, že promlčení je právní skutečností, která nastupuje jako důsledek marného uplynutí lhůty k uplatnění práva.

Důsledek promlčení je popsán v ustanovení § 609 odst. 1 občanského zákoníku, kterým je, že dlužník není povinen plnit. Jak však plyne z ustanovení § 2997 odst. 1. občanského zákoníku, může se dlužník rozhodnout plnit i promlčený dluh.

Z ustanovení § 619 odst. 1. občanského zákoníku plyne, že se promlčuje právo. V tomto článku se zaměříme na otázku práva na náhradu škody.

Nejprve je třeba vyjasnit, co je právem na náhradu škody.

Z ustanovení § 2894 odst. 1. občanského zákoníku se podává, že škodou se rozumí újma na jmění. Pokud má osoba (z ustanovení § 2894 odst. 1. občanského zákoníku plyne, že tato osoba je nazývána škůdce), povinnost škodu nahradit, odpovídá tomu právo poškozeného požadovat náhradu této škody.

Jměním je podle ustanovení § 495 občanského zákoníku vymezeno jako souhrn majetku a dluhů osoby.

Důležité je rovněž ustanovení § 2952 občanského zákoníku, z něhož plyne, že škodou může být skutečná škoda, a též ušlý zisk. Za formu skutečné škody je též hodnocen vznik dluhu.

Pokud tedy shrneme uvedené, lze říci, že poškozený má v rámci náhrady škody právo na to, aby mu škůdce nahradil vzniklou skutečnou škodu na jeho majetku, a též ušlý zisk.

S ohledem na ustanovení § 611 občanského zákoníku lze dospět k závěru, že právo na náhradu škody je právem majetkovým, a jako takové se promlčuje.

Je třeba určit počátek běhu promlčecí lhůty.

Podle ustanovení § 619 odst. 1. občanského zákoníku běží u práva vymahatelného u orgánu veřejné moci, což právo na náhradu škody je, promlčecí lhůta ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé.

Odst. 2. daného paragrafu vymezuje, že právo může být uplatněno poprvé ve dvou případech:

- pokud se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty,
- anebo pokud se o nich dozvědět měla a mohla.

V případě náhrady škody je též třeba připomenout ustanovení § 628 občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 1958 občanského zákoníku.

Typicky v případě práva na náhradu škody nebude mezi poškozeným a škůdcem sjednána lhůta plnění. Proto ve smyslu ustanovení § 1958 občanského zákoníku bude platit, že takový dluh se stane splatným bez zbytečného odkladu po doručení výzvy poškozeného škůdci. Zřejmě lze i za účinnosti nového občanského zákoníku dovodit, že takto se dluh stane splatným dnem následujícím po dni doručení dané výzvy.

Poškozený však nemůže zesplatnění dluhu škůdce oddalovat; uplatní se totiž závěry, obsažené například v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.11.2002, sp.zn. 33 Odo 665/2002, tedy že v případě, kdy není lhůta k plnění sjednána, začne promlčecí lhůta běžet v den následující po dni, kdy dluh vznikl.

Pro otázku náhrady škody má dále zásadní vliv ustanovení § 620 odst. 1. občanského zákoníku. U tohoto ustanovení je třeba se zastavit.

Toto ustanovení uvádí, že okolností rozhodnou pro počátek promlčecí lhůty u práva na náhradu škody zahrnuje vědomost o škodě a osobě povinné k její náhradě.

Dané ustanovení však nelze podle našeho názoru vykládat izolovaně od již popsaného ustanovení § 619 odst. 2 občanského zákoníku.

Nelze si nepovšimnout, že ustanovení § 620 odst. 1. občanského zákoníku má znaky definičního ustanovení, které pouze rozvíjí pojem „Okolnost rozhodná pro počátek promlčecí doby“ ve vztahu k náhradě škody.

I v případě promlčení práva na náhradu škody může promlčecí doba začít běžet nikoli pouze v návaznosti, na to, kdy se poškozený o okolnostech rozhodným pro počátek promlčecí doby dozvěděl, ale též v návaznosti na to, kdy se o těchto okolnostech dozvědět měl a mohl.

Proto podle našeho názoru může být argumentace poškozeného, že o rozhodných okolnostech nevěděl, neúspěšná za situace, kdy bude dovozeno, že se o těchto okolnostech dozvědět měl a mohl.

V této souvislosti je třeba též připomenout i domněnku o vědomosti osoby o rozhodných skutečnostech podle ustanovení § 4 odst. 2. občanského zákoníku.

Ostatně i dané pojetí, tedy že poškozený měl a mohl určité rozhodné okolnosti vědět, reflektuje ve Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1510/2019.

Je tedy zřejmé, že pro počátek běhu promlčecí doby je důležitá vědomost o dvou okolnostech, a to škodě, a též o osobě odpovědné za náhradu škody.

Z tohoto je tedy zřejmé, že občanský zákoník primárně vychází z toho, že rozhodnou je ve vztahu k nároku na náhradu škody tzv. subjektivní promlčecí doba.

V tomto článku pomíjíme aspekty týkající se toho, zda je počátek běhu promlčecí doby vázán na vědomost samotné osoby poškozeného, nebo i jiných osob, když pro zjednodušení počítáme s vědomostí poškozeného. Rovněž se nezabýváme možnými situacemi, kdy osobou odpovědnou za náhradu škody může být i jiná osoba než samotná osoba, která škodu svým jednáním způsobila; když tuto odpovědnou osobu nazýváme škůdcem.

Ve vztahu k vědomosti o osobě škůdce lze s odkazem na výše vzpomenutí rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1510/2019 připomenout, že ohledně této otázky není pro počátek běhu promlčecí lhůty požadováno, aby například pachatel dopravní nehody byl takto určen rozhodnutím příslušného orgánu, postačí, že poškození si učiní o pravděpodobném viníkovi dopravní nehody

úsudek.

Je však třeba věnovat se pojmu škoda, a vědomost o ní.

Je totiž třeba důsledně odlišovat, a to i s ohledem na výše vymezený pojem škody jako zásahu do jmění osoby, pojmy „škodní událost“ a „škoda“.

Z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2749/2004 ze dne 18. října 2005 plyne, že škodní událostí se rozumí událost, která vedla ke vzniku škody. V daném rozhodnutí soud shledal škodou snížení výnosu z pšenice (jako ušlého zisku), a škodní událostí exhalace SO₂ na předmětné plodiny. Soud odmítl dané pojmy ztotožnit, neboť při opačném výkladu by mohlo být dovozeno, že promlčecí doba by začala plynout dříve, než by škoda vůbec vznikla.

K tomuto závěru se rovněž přikláníme. Pokud má mít poškozený možnost právo na náhradu škody uplatnit, musí mu nejprve vzniknout jako zásah do jeho jmění. Pokud do zásahu do jmění poškozeného nedojde, byť k okolnosti, která vede ke vzniku škody, již došlo, nemohl by poškozený žádná práva uplatňovat, neboť by mu nevznikla.

Proto není z hlediska promlčení práva na náhradu škody rozhodné, kdy se poškozený dozvěděl o samotné škodní události, ale to, kdy mu vznikla samotná škoda.

Ve svém rozhodnutí ze dne 20. 3. 2008 sp. zn. 25 Cdo 490/2006, takto Nejvyšší soud připustil odstup vzniku škody od škodní události v délce 9 let.

Jen pro zajímavost upozorňujeme, že za předchozí právní úpravy obchodního zákoníku (zákona č. [513/1991](#) Sb.) hrála ve vztahu k promlčení práva na náhradu škody významnou roli i samotná škodní událost. V ustanovení § 398 poslední věty obchodního zákoníku bylo totiž stanoveno, že nejpozději se škoda promlčí za 10 let od porušení povinnosti (nikoli tedy od vzniku škody). V režimu obchodního zákoníku tedy teoreticky mohla nastat situace, že právo na náhradu škody bylo promlčeno již v okamžiku svého vzniku.

K vědomosti o vzniku škody je též, opět s odkazem na již vzpomenuté rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1510/2019, třeba připomenout, že tato vědomost se týká okolností, z nichž lze dovodit, že nějaké škoda vůbec vznikla, a orientační (přibližný) rozsah této škody, umožňující alespoň přibližné určení výše škody. Není tedy požadováno přesné vypočtení rozsahu škody a její výše.

Na jednu stranu tedy poškozený není vázán nutností vše podrobně zdokumentovat s ohledem na výše uvedené hledisko „vědět měl a mohl“ však na druhou stranu poškozený nemůže uplatnění svého nároku odkládat. Nelze si tedy představit, že by poškozený až s odstupem několika let od dopravní nehody, která znamenala totální poškození jeho vozidla, zdokumentoval přesný rozsah poškození a výši škody.

Ve stručnosti na závěr připomínáme známé skutečnosti, že podle ustanovení § 629 odst. 1. občanského zákoníku činí promlčecí lhůta 3 roky. Jak bylo popsáno výše, jedná se o lhůtu subjektivní.

V této souvislosti upozorňujeme, že je třeba rozlišovat samotný vznik škody a počátek běhu promlčecí doby.

I kdyby tedy škoda vznikala po dobu několika let, a takto se kumulovala, začne promlčecí lhůta ve vztahu k této celé škodě běžet až okamžikem, kdy se poškozený o vzniku této celé škody dozvěděl, případně dozvědět měl a mohl.

Ustanovení § 636 odst. 1. občanského zákoníku stanovuje, že právo na náhradu škody se promlčí

nejpozději za deset let. Na rozdíl od vzpomenuté úpravy obchodního zákoníku je rozhodným okamžikem vznik škody, nikoli tedy porušení povinnosti škůdce. Zde se tedy jedná o lhůtu objektivní.

V rámci kombinace subjektivní a objektivní promlčecí lhůty může tedy nastat situace, kdy uplyne objektivní 10letá promlčecí lhůta, aniž začala plynout 3letá lhůta subjektivní.

Opačná situace, tedy že by subjektivní lhůta začala plynout před lhůtou objektivní, nastat nemůže. Toto je třeba zdůraznit zejména v rámci připomenutí, že je třeba odlišovat škodní událost a škodu samotnou.

Závěr:

V daném článku jsme se pokusili stručně přiblížit některé aspekty promlčení práva na náhradu škody.

Za podstatné zejména považujeme následující aspekty:

- Promlčecí lhůta může v jeden okamžik začít běžet ve vztahu ke škodě vznikající delší dobu, i několika let
- Je třeba rozlišovat vznik škody jako újmy na jmění, a vznik škodní události, jako okolnosti, která teprve ke vzniku škody vede, když počátek běhu promlčecí lhůty je spojen teprve se vznikem škody
- Pro počátek běhu promlčecí lhůty je rozhodný nejen okamžik, kdy se poškozený o rozhodných skutečnostech skutečně dozvěděl, ale kdy se o nich dozvědět měl a mohl
- Povědomost poškozeného o skutečnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty není vyžadována v podrobné míře, rozhodná je i vědomost pouze orientační. Nelze ani spoléhat na to, že o rozhodných skutečnostech, například o určení osoby škůdce, rozhodují jiné orgány

JUDr. Josef Moravec,
advokát

JUDr. Petr Kučera, Ph.D.,
advokát

[PPS advokáti s.r.o.](#)

Velké náměstí 135/19
500 02 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2
Fax: +420 495 512 838
e-mail: pps@ppsadvokati.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)